

БЖД ЯК БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА І ЇЇ АКТУАЛЬНІСТЬ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

В статті розглянуто особливості та значення досліджень загроз і небезпек життєдіяльності та вплив БЖД на сучасний світ як складної багатофункціональної системи. Також розглядаються основні напрямки розвитку та об'єкти досліджень.

Ключові слова: БЖД; напрямки розвитку; об'єкти досліджень.

LIFE SAFETY AS A MULTIFUNCTIONAL SYSTEM AND ITS RELEVANCE IN THE MODERN WORLD

The article deals with the features and significance of the research of threats and dangers of life and the impact of life safety on the modern world as a complex multifunctional system. Also, the main directions of development and research objects are considered.

Keywords: Life safety; directions of development; research objects.

На початку ХХ століття проблема безпеки стала набувати глобального, загальнолюдського масштабу. А вже в другій половину ХХ століття явними стали ознаки наростання кількості і масштабності загроз, створених самою життєдіяльністю людини. Сучасна цивілізація в своєму розвитку наблизилася до межі всеохоплюючої кризи і її подальший розвиток, без зміни базових принципів створення комфортних умов проживання, приведе людство до глобальної катастрофи; Спостерігається постійне зростання різних (і глобальних теж) проблем небезпеки, різко змінюється природа небезпечних явищ, а це свідчить про те, що методи які використовуються людством для вирішення проблем та дослідження небезпечних явищ та процесів або вичерпали свій потенціал або не зовсім вірні [1-3]. Актуальною стає необхідність пошуку (створення) нових методів і засобів для вивчення (дослідження) існуючих та прихованих проблем небезпек та загроз.

БЖД повинна мати певний фундаментальний характер, оскільки тільки вона розглядає сферу життєдіяльності людини в контексті забезпечення комплексної безпеки. Але, по-друге, вона має і суто практично-прикладний характер, базуючись на знаннях та методах таких наук як практична психологія, медицина, суспільствознавство, конфліктологія, теорія управління, використовуючи перевірені практикою положення електробезпеки, пожежної безпеки, техногенної безпеки тощо і на цій основі напрацьовувати конкретні концепції та рекомендації по забезпеченню безпеки людини в певних умовах її життєдіяльності [4]. На основі взаємодії різних наук виникають нові сфери і напрями досліджень, з метою вирішення головної багатогранної задачі по забезпеченню безпеки.

Отже, вирішенням проблем, виявленням, попередженням, відверненням та ліквідацією загроз та небезпек, що загрожують людині, а в загальному плані наносять шкоду людській цивілізації, повинна займатися самостійна наука про безпеку – безпека життєдіяльності. Її самостійність не свідчить про відрив від інших наук, які внесли певний вклад в специфічні теорії безпеки (філософія, право, екологія, міжнародна економіка...). Саме тому методологічна основа БЖД створювалася і має розвиватися з використанням досягнень інших наук (підходи, методи, заходи...). Методологічну основу БЖД не слід розглядати без принципу історизму. Саме він є основою в дослідженні досвіду життєдіяльності людей, їх безпеки в різних умовах минулого. Такі дослідження забезпечили б виявлення конкретних закономірностей та принципів побудови систем безпеки, але такі дослідження фактично не ведуться. Серед методичних вимог інформатизації навчально-виховного процесу науковці виділяють такі: врахування індивідуальних особливостей студентів, різних типів організації нервової діяльності, різних типів мислення; забезпечення підвищення рівня мотивації навчання, стимулювання навчальної діяльності та зв'язку з майбутньою професійною діяльністю.

Основний напрямок досліджень в сфері БЖД: безпека людини як індивіда, як особистості. Основний метод БЖД – системний метод, оскільки ця наука розглядає складні системи взаємодії

людини з навколишнім середовищем, техногенними системами (машини, обладнання, механізми, технології), людини з людиною (колективом, групою) в умовах багатofакторних небезпечних впливів на ці системи.

Характерні ознаки науки БЖД:

а) об'єкт дослідження – людина як індивід, як частинка колективу, суспільства, природного та техногенного середовища;

б) предмет дослідження – загрози (небезпеки) для людини, що виникають в природному середовищі як об'єктивні та в навколишньому, техногенному та соціальному середовищі як наслідок антропогенної діяльності;

в) закони, методи, принципи;

г) категоріальний апарат.

Зазначені ознаки постійно розвиваються відповідно до змін в природній, соціальній та техногенній сферах. Оскільки наука БЖД це і єдина система комплексу наук, що мають відношення до безпеки, то її розвиток супроводжується створенням та застосуванням загального понятійного апарату, об'єднанням методів дослідження, встановлення механізму їх взаємодії [5].

Безпека життєдіяльності, як складна багатофункціональна система залежить від кожної людини. Людина в системі складних процесів повинна мислити і рухатися шляхом зменшення ризику для свого благополуччя. Необхідною умовою забезпечення безпеки життєдіяльності є формування компетенцій будь якого фахівця в сфері вирішення задач збереження життя та здоров'я людини.

Проблеми безпеки життєдіяльності вивчені поки що недостатньо, а її характеристики не забезпечені вченням про розуміння її суті (герменевтика). Практика забезпечення безпечної життєдіяльності постійно вимагає її наукового осмислення, оскільки постійними є розвиток науки та практичної діяльності взагалі. Осмислення суті безпеки життєдіяльності тісно пов'язано з розвитком та практичним використанням концепту (поняття) ризику в контексті виконання «Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кобилянський О. В. Теоретико-методичні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : монографія / О. В. Кобилянський. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 590 с.

2. Кобилянський О. В. Теоретичні засади формування компетенцій з безпеки життєдіяльності у студентів економічних спеціальностей : монографія / О. В. Кобилянський, С. В. Дембіцька, І. М. Кобилянська. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 264 с.

3. Кобилянська І. М. Практичні аспекти навчання безпеки життєдіяльності в системі неперервної освіти / І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський // Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи : матеріали Міжнародної науко-практичної Інтернет-конференції / ред. кол.: О. І. Безлюдний, Т. Д. Кочубей, Б. А. Якимчук та ін. – Умань : ФОП Жовтий, 2015. – С. 46–50.

4. Касьян А. А. Контекст образования: наука и мировоззрение : моногр. / А. А. Касьян. – Нижний Новгород, 1996. – 187 с.

5. Образовательный портал. [Електронний ресурс] / Мультимедиа в образовании. / — Режим доступу: <http://www.ido.edu.ru/open/multimedia/index.html>.

Науковий керівник: *Кобилянська Ірина Миколаївна* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: akobilanskiy@gmail.com

Хлывовка Денис Володимирович, студент факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, ВНТУ, група 1KI-14b, e-mail: 1ki14b.khlypovka@gmail.com

Supervisor: *Kobylyanska Irina M.*, Cand. Sc. (Ped.), Assistant Professor of Department of Health and Safety Studies, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: akobilanskiy@gmail.com.

Khlypovka Denys V., student of the group 1KI-14b, Faculty of Information Technology and Computer Engineering, Vinnitsia National Technical University, Vinnytsia, email: 1ki14b.khlypovka@gmail.com